

การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4
Developing self-directed learning abilities through a problem-based
learning approach for fourth-year students.

นิสาชล ฉัตรทอง¹
เพ็ญพร ทองคำสุก²

Nisachon Chatthong¹
Phenporn Thongkamsuk²

Received: March 29,2024 Revised: May 24,2024 Accepted: May 28,2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 21 คน สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่กำลังศึกษาหลักสูตร 213412 รายวิชาภาวะผู้นำ ประจำภาคเรียน 1 ปีการศึกษา 2566 หมู่เรียนที่ 1 จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 2) แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาภาวะผู้นำ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยหน่วยการเรียนรู้ละ จำนวน 4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง คือ 1) ธรรมชาติของผู้นำ 2) ภาวะผู้นำยุคใหม่ จำนวน 4 ชั่วโมง 3) กรณีศึกษา ผู้นำของประเทศไทย และผู้นำระดับโลก มี 5 ขั้นตอนการสอน คือ 1) การออกแบบปัญหา 2) สร้างสถานการณ์ 3) การทำงานเป็นกลุ่ม 4) การนำเสนอและอภิปราย และ 5) การประเมินและสรุป

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² สาขาวิชาการวัดและประเมินผลทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ The Department of Public Administration Science Faculty of Humanities and Social Sciences
Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

² The Department of Educational Measurement and Evaluation Faculty of Faculty of Education
Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

¹ Corresponding author Email: nisachon.diwwy@gmail.com

2) ความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ถือได้ว่าการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง, การจัดการเรียนรู้, การใช้ปัญหาเป็นฐาน

Abstract

This research aims to compare the self-directed learning abilities using problem-based learning approach among fourth-year students before and after the course. The sample group consisted of 21 fourth-year students in the field of Public Administration from the Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, enrolled in the course coded 213412 "Leadership Traits" during the first semester of the academic year 2566. The sample group was selected through cluster random sampling. Research instruments were 1) a problem-based learning management plan. All learning plans have a Index of Item Objective Congruence of 1.00. A self-directed learning ability assessment have a Index of Item Objective Congruence of 1.00 and a reliability coefficient of 0.84. The statistics used in the research comprised mean, standard deviation, and compare t-test for dependent samples.

The result of research were as follows:

1) The problem-based learning approach was in the leadership subject, 3 learning units. Each learning unit is 4 hours, totaling 12 hours: 1) Governance of Leaders 2) Modern Leadership 3) Case Studies of Thai and Global Leaders. Included five teaching steps: 1) Problem Design 2) Scenario Creation 3) Group Work 4) Presentation and Discussion and 5) Evaluation and Summary.

2) Self-directed learning abilities through problem-based learning among fourth-year students showed a statistically significant improvement in post-learning average scores compared to pre-learning scores at the .01 level. It can be considered that there was an increase in self-directed learning ability.

Keywords: Self-directed learning ability, learning management, problem-based learning

บทนำ

การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทักษะอย่างบุคคลิกภาพ การเรียนรู้เพื่อการทำงาน หรือแม้กระทั่งการศึกษาตลอดชีวิต เรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกลไกที่สามารถเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและมีประสิทธิภาพได้อย่างมากมาย การเรียนรู้แบบนำตนเองนั้นเริ่มต้นจากความ

สนใจที่แท้จริงในเรื่องหรือพื้นที่ที่ต้องการศึกษาอย่างลึกซึ้ง เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ หรือแม้กระทั่งการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาหรือวัฒนธรรมต่าง ๆ (Anderson, 2016) ทั้งนี้การเรียนรู้แบบนำตนเอง ร่วมกับการเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา (Problem-based learning) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและเป็นประโยชน์อย่างมากในชีวิตประจำวัน การร่วมกันของทั้งสองวิธีการเหล่านี้สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าทึ่งและมีประสิทธิภาพได้อย่างมากมาย เนื่องจากการใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem-based learning) เป็นวิธีการที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการศึกษาและแก้ไขปัญหาจริง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน หรือในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการเรียนรู้ที่ต้องการศึกษา (สุคน สินธพานนท์, 2560) ผู้เรียนจะต้องทำการวิเคราะห์ปัญหา เรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจและหาวิธีการแก้ไขปัญหาในขณะเดียวกันในกระบวนการนี้ ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทในการนำตนเอง และใช้ความสนใจและความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยเช่นกัน การเรียนรู้แบบนำตนเองจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตในอนาคต (Merrian, S.B. and Caffarella, R.S.,1991) จากนั้นผู้เรียนจะต้องมีความมุ่งมั่นและความตั้งใจในการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้แบบนำตนเองต้องการความพยายามและความมุ่งมั่นในการดำเนินการเรียนรู้ต่อไปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การเรียนรู้แบบนำตนเองมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้เรียนควรมีวินัยและความรับผิดชอบในการจัดการเวลาและทรัพยากรที่มีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ และการติดตามความก้าวหน้าของตนเองอย่างต่อเนื่อง (Council on Social Work Education, 2014). การเรียนรู้แบบนำตนเองยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่สำคัญในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้จากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ เว็บไซต์ หรือวิดีโอการสอนออนไลน์ และการแบ่งปันความรู้กับผู้อื่น

จากดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างให้นักศึกษาเกิดคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจในกระบวนการแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดจะช่วยเพิ่มความมั่นใจในความสามารถของตนเองและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังเรียน

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่กำลังศึกษาหลักสูตร 213412 รายวิชาภาวะผู้นำ ประจำภาคเรียน 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 หมู่เรียน คือ หมู่เรียนที่ 1 จำนวน 21 คน และหมู่เรียน 2 จำนวน 35 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 56 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่กำลังศึกษาหลักสูตร 213412 รายวิชาภาวะผู้นำ ประจำภาคเรียน 1 ปีการศึกษา 2566 จากหมู่เรียนที่ 1 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยพิจารณาจากกลุ่มที่มีนักศึกษามีความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อนด้อยกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 3 แผน รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ตามรายละเอียดดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีจากเอกสาร หนังสือเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ และเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งกำหนดเนื้อหาจากหลักสูตร 213412 รายวิชาภาวะผู้นำ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ธรรมชาติของผู้นำ จำนวน 4 ชั่วโมง 2) ภาวะผู้นำยุคใหม่ จำนวน 4 ชั่วโมง 3) กรณีศึกษา ผู้นำของประเทศไทย และผู้นำระดับโลก จำนวน 4 ชั่วโมง รวมทั้ง 12 ชั่วโมง

1.3 กำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เนื้อหา 2) เวลา 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวคิด 5) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อสอน 7) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้กิจกรรมการจัดการเรียนมีขั้นตอนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การออกแบบปัญหา ตามแผนกิจกรรมหลักสูตรและวัตถุประสงค์การสอน

ขั้นที่ 2 สร้างสถานการณ์ ผู้สอนกำหนดเนื้อหาการสอนก่อนเรียน ออกแบบสถานการณ์ และแนะนำนักศึกษาให้คิดและสำรวจปัญหา

ขั้นที่ 3 การทำงานเป็นกลุ่ม โดยวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหารวบรวมข้อมูล ศึกษาอภิปรายร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 4 การนำเสนอและอภิปราย สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการนำเสนอปัญหาและอภิปรายเพื่อสะท้อนคิด

ขั้นที่ 5 การประเมินและสรุป โดยประเมินตนเองและประเมินสมาชิกของกลุ่มเพื่อสรุปและแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงต่อไป

1.4 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสร็จสมบูรณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของแผนเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหา ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence - IOC) โดยพิจารณาสอดคล้องของเนื้อหาแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- คะแนน +1 มีความคิดเห็นว่า "แผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ถูกวัด"
- คะแนน 0 มีความคิดเห็นว่า "ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ถูกวัด"
- คะแนน -1 มีความคิดเห็นว่า "แผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ถูกวัด"

แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence - IOC) เท่ากับ 1.00 ซึ่งถือว่าเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้

2. แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินสภาพจริง โดยการใช้รูบริกส์ (rubrics score) โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ตามรายละเอียดดังนี้

a. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีจากเอกสาร หนังสือเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

b. กำหนดนิยามความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นความสามารถของผู้เรียนในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลการเรียนรู้แบบนำตนเองหรือร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ เป็นทักษะที่ผู้เรียนนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและต่อยอดความรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ความตระหนักในการเรียนรู้ กลยุทธ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ และทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล

c. กำหนดรายการประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินสภาพจริงโดยการใช้รูบริกส์ จำนวน 10 ประเมิน ได้แก่ วัตถุประสงค์และแผนการเรียนรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ การทบทวนและตีความ การจดบันทึกและการถามคำถาม การประเมินตนเอง การประเมินจากเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการสื่อสาร โดยแต่ละรายการประเมินจะมีคะแนนอยู่ระหว่าง 1 – 3 คะแนน รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คะแนน

d. ผู้วิจัยดำเนินการส่งของแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองที่เสร็จสมบูรณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมกับรายการประเมินและเกณฑ์การให้คะแนนโดยใช้รูบริกส์ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence - IOC) โดยพิจารณาสอดคล้องของแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังนี้

คะแนน +1 มีความคิดเห็นว่า "แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองมีความสอดคล้องกับสิ่งที่ถูกวัด"

คะแนน 0 มีความคิดเห็นว่า "ไม่แน่ใจว่าแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองมีความสอดคล้องกับสิ่งที่ถูกวัด"

คะแนน -1 มีความคิดเห็นว่า "แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ถูกวัด"

แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence - IOC) เท่ากับ 1.00 ซึ่งถือว่าเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้

e. แก้ไขและปรับปรุงเกณฑ์การให้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองกับนักศึกษาที่ไม่ใช่ตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยวิธีอัลฟาครอนบาค (Cronbach's α Coefficient) (Cronbach, 1990) มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 ซึ่งถือว่าเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

เป็นงานวิจัยทดลอง (experimental research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้รูปแบบการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียวตามแบบแผนการวิจัยแบบทดสอบก่อนและหลังกับกลุ่มเดียว (One – Group Pretest – Posttest Design) (Fitz-Gibbon, 1987) ที่มีการทดสอบก่อนและหลังด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังรายละเอียดตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แบบแผนการทดลอง

ทดสอบก่อนการทดลอง	ทดลอง	ทดสอบหลังการทดลอง
O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

O₁ หมายถึง ผลการสอบที่จัดกระทำก่อนการทดลอง

X หมายถึง การจัดกระทำการทดลอง

O₂ หมายถึง ผลการสอบที่จัดทำหลังการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, S.D.)

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังเรียน ซึ่งมีผลการวิจัยดังรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังเรียน

การทดสอบ	ความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง					
	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	21	16.08	1.45	20	28.14**	.000
หลังเรียน	21	27.56	1.03			

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p<.01)

จากตารางที่ 1 การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 27.56$) และก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 16.08$)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย พบว่า ผู้วิจัยพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ได้กำหนดเนื้อหาจากรหัสวิชา 213412 รายวิชาภาวะผู้นำ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ธรรมชาติของผู้นำ จำนวน 4 ชั่วโมง 2) ภาวะผู้นำยุคใหม่ จำนวน 4 ชั่วโมง 3) กรณีศึกษา ผู้นำของประเทศไทย และผู้นำระดับโลก จำนวน 4 ชั่วโมง รวมทั้ง 12 ชั่วโมง และมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ วิธีการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้หรือเกิดความสนใจซึ่งอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีแนวคิดพื้นฐานมาจากกระบวนการสร้างความรู้เป็นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามสภาพแวดล้อมที่ท าให้ผู้เรียนได้ประสบกับสภาพปัญหาจริง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเกิดการซึมซับประสบการณ์ใหม่และปรับโครงสร้างให้เข้ากับประสบการณ์นั้น ๆ สามารถนำข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ (พระพันธ์วัฒน์ รมวาทธน และวิทยา ทองดี, 2565) ดังนั้นการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ 5 ขั้นตอนการสอน คือ

ขั้นที่ 1 การออกแบบปัญหา ตามแผนกิจกรรมหลักสูตรและวัตถุประสงค์การสอน พบว่า ผู้สอนสามารถวิเคราะห์หลักสูตรและวัตถุประสงค์การสอน เพื่อกำหนดปัญหาที่ตรงกับเนื้อหาบทเรียน ให้ได้ปัญหาที่ออกแบบมีความชัดเจน มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาที่จะสอน และกระตุ้นให้นักศึกษาคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 2 สร้างสถานการณ์ พบว่า ผู้สอนกำหนดเนื้อหาการสอนก่อนเรียน ออกแบบสถานการณ์ และแนะนำนักศึกษาให้คิดและสำรวจปัญหา การเตรียมเนื้อหาการสอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาก่อนเริ่มเรียน ออกแบบสถานการณ์ที่เป็นจริงและสมเหตุสมผล เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าใจปัญหาและคิดวิเคราะห์ได้อย่างลึกซึ้ง

ขั้นที่ 3 การทำงานเป็นกลุ่ม พบว่า เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหา รวบรวมข้อมูล ศึกษา อภิปรายร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา โดยแบ่งกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และอภิปรายร่วมกัน

ขั้นที่ 4 การนำเสนอและอภิปราย พบว่า สมาชิกของกลุ่มนักศึกษาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการนำเสนอปัญหาและอภิปรายเพื่อสะท้อนคิด แต่ละกลุ่มนำเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาของตนเอง และร่วมอภิปรายกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางการแก้ไข เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการนำเสนอ และได้รับความคิดเห็นจากผู้อื่นเพื่อปรับปรุงแนวทางแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 5 การประเมินและสรุป พบว่า นักศึกษาทำการประเมินตนเองและสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับการทำงาน การสรุปผลการเรียนรู้ และการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้

นักศึกษาได้สะท้อนคิดถึงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม รวมถึงการวางแผนพัฒนาทักษะในอนาคตหรือแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงต่อไป

เมื่อพิจารณาผลการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 พบว่า หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองในระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในสถานการณ์ต่างๆ โดยผู้เรียนสามารถวางแผนด้วยตนเอง (Self-planned) ปฏิบัติการเรียนรู้เอง (Self-conducted learning) เพราะผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดเป้าประสงค์ในการเรียน เลือกกิจกรรมในการเรียน แหล่งเรียนรู้ และระดับการใช้ความพยายามในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ การเรียนรู้แบบนำตนเองจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะบุคคลและเจตคติของผู้เรียนมีความเชื่อต่อความสามารถของผู้เรียน (Guglielmino, 1977) ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นสาเหตุให้เกิดกระบวนการทำงานที่มุ่งสร้างความเข้าใจหรือหาทางแก้ปัญหาเป็นการนำสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงมาใช้เป็นปัญหา มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายมาเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นแรงขับเคลื่อนการเรียนรู้โดยอยู่บนพื้นฐานความต้องการของนักศึกษาเช่นเดียวกับแนวคิดของนักวิชาการ ทิศนา ขัมมณี (2556) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาให้เข้าใจอย่างชัดเจน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการท ากิจกรรม ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหา เห็นทางเลือกในการแก้ปัญหา เกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับงานวิจัยของเรวดี จันทรรักษ์มีโชติ และคณะ (2558) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการประยุกต์ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มสู่การเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยประยุกต์ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มสู่ กระบวนการวิจัยเพื่อการเรียนรู้ ของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักศึกษามีความต้องการพัฒนารูปแบบ การเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด คือการเตรียมความพร้อมของตนเอง รองลงมา คือ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจาก แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้ประโยชน์ ในสถานการณ์อื่นได้ ด้านผู้สอนมีความต้องการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด คือ การสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ส่งเสริมให้นักศึกษาเห็น ปัญหาได้ตามความเป็นจริง โดยใช้กระบวนการวิจัยในการแสวงหาความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาฐานส่งเสริมให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้พัฒนาทักษะในการวางแผนการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยการให้โอกาสในการเข้าถึงปัญหาทางวิชาการที่ต้องการการคิดแบบนอกกรอบและการค้นคว้าเพิ่มเติม โดยทำให้นักศึกษาเรียนรู้จากปัญหาและก้าวข้ามอุปสรรคทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้

2. สามารถส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นการร่วมมือและทำงานกลุ่ม และควรสร้างโอกาสให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ทำกิจกรรมและโครงการที่ต้องการการเพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานทีมและการแก้ปัญหา

3. ปรับใช้ในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่สนุกสนานและน่าสนใจสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 โดยการให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับปัญหาชีวิตจริงและสถานการณ์ที่น่าตื่นเต้น เพื่อกระตุ้นความสนใจและความเข้าใจในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยในสถานการณ์ที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาในหลายสาขาวิชา หรือการนำเสนอในรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน เพื่อเห็นผลกระทบและประสิทธิภาพในแบบทดลองที่หลากหลาย

2. ควรพัฒนากิจกรรมที่กระตุ้นทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 อย่างเพิ่มเติม โดยการให้โอกาสในการพัฒนาแผนการแก้ปัญหา การทดลองแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง และการติดตามผลการแก้ปัญหา

เอกสารอ้างอิง

เรวดี จันทร์ศรีโชติ, พงศ์เทพ จิระโร, สมโภชน์ อเนกสุข. *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการประยุกต์ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึ่มสู่การเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย*. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทิตนา แคมมณี (2556). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 17)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

พระพันธ์วัฒน์ ธมมาทมน (ภูมิรัง) และวิทยา ทองดี. (2565). “การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (*Problem-based Learning*) MANAGEMENT OF PROBLEM-BASED LEARNING”. มจร อุบลราชธานี, 7(1), 967-976.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2560). ผู้สอนยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0. ห้างหุ้นส่วน จำกัด 9119 เทคนิคพรินต์: กรุงเทพฯ

Anderson, M. (2016). *Learning to Choose Choosing to Learn: The Key to Student Motivate & Achievement*. Alexandria, VA: AS

Council on Social Work Education [CSWE]. (2014). Draft 3 of the 2015 Educational Policy and Accreditation Standards (EPAS). Alexandria, VA: Author.

Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins.

Fitz - Gibbon & Carol, T. 1987. *How to Design a Program Evaluation*. Newbury Park: Sage.

Guglielmino, L.M. (1977). *Development of the Self-directed Learning Readiness Scale*. Doctoral Dissertation. University of Georgia. University of Georgia. Dissertation Abstracts International.

Merrian, S.B. and Caffarella, R.S. (1991). *Learning in adulthood*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.